

УДК 349.2

О. К. Любимов

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Державну службу в Україні вже давно вважають особливим видом трудової діяльності, різновидом суспільно корисної праці людини, яка виконує особливі завдання держави, виражає її волю, втілює у життя основні права та свободи людини і громадянина, забезпечує гарантії реалізації цих прав та свобод, визначає механізми їх захисту. Державна служба має важливе призначення – представляє інтереси суспільства, спрямована на забезпечення благополуччя держави, визначає та виражає напрями державної політики, спрямовує свою діяльність на створення соціальних благ та подальшого розвитку соціального благополуччя та соціальної стабільності.

Стан дослідження. Державна служба – це особливий інститут, який характеризується тільки притаманними їй особливостями. Загалом, питання особливостей державної служби вже неодноразово розглядалось такими науковцями, як: С.Д. Дубенко, О.Д. Лазор, Ю.В. Ковбасюк, В.В. Ковалик, В.А. Козбаненко, Ю.В. Колотов, В.Л. Костюк, В.Я. Малиновський, С.М. Сergygin, А.С. Сіцінський, Ю.П. Сурмін, Ю.М. Щербаков тощо. Проте нині немає єдності щодо визначення основних ознак чи характерних рис державної служби, які відрізняють її з-поміж інших видів трудової діяльності людини. Метою статті є визначення основних особливостей, які відрізняють державну службу від будь-якої іншої трудової діяльності людини. Для досягнення поставленої мети у статті вирішуються такі завдання: здійснюється аналіз наукових позицій учених щодо визначення основних особливостей інституту державної служби, визначається власний перелік особливостей державної служби.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи наукові підходи вчених до питання визначення особливостей державної служби, відзначимо, що, як вважає Г. Райт, до основних ознак, рис і властивостей сучасної держслужби слід віднести: професійну діяльність, у межах якої реалізується компетенція державних органів; змістом діяльності держслужбовців є виконання завдань і функцій держави, необхідних для життєдіяльності суспільства; оплата здійснюється з державного бюджету. Держслужба має владний характер і забезпечується заходами державного примусу. Специфіка нормативної бази регулювання держслужби знаходить свій вияв у поєднанні різних галузей права. У процесі професійної трудової діяльності переважає розумова праця, володіння особливим предметом праці – інформацією; здійснюється у відповідності до встановлених кваліфікаційних розрядів; виконання службово-трудова функцій регулюється внутрішнім трудовим розпорядком [1, с. 126]. Своєю чергою В.Л. Костюк вважає, що головними особливостями інституту державної служби в умовах сьогодення є такі: а) невідповідність стану та динаміці розвитку суспільства та держави; б) відсутність чіткої стратегії розвитку; в) відсутність належного державного регулювання та узгодженість окремих ланок; г) наявність нечіткого та суперечливого законодавства; г) відсутність належ-

ного кадрового забезпечення; д) відсутність механізмів стимулювання залучення до державної служби осіб з високим рівнем професійних, моральних та ділових якостей; е) відсутність якісних механізмів протидії корупції; є) недостатність забезпечення доступності, відкритості та прозорості; ж) недостатність соціального захисту державних службовців; з) відсутність ефективної взаємодії з інститутами громадянського суспільства тощо. У таких умовах інститут державної служби не тільки не забезпечує розбудову в Україні новітньої моделі держави, а й ускладнює її. Також певною мірою це пов'язане з незадовільним станом законодавчого забезпечення державної служби відповідно до міжнародних та європейських стандартів [2, с. 26–27]. Проте у наведеній вище позиції ми більше спостерігаємо не особливості державної служби, а проблеми, які є у її функціонуванні, а тому такий підхід науковця до визначення особливостей інституту державної служби ми вважаємо недоречним. Водночас на основі аналізу наукових тлумачень поняття «державна служба» А.М. Бритько робить висновок про основні властивості державної служби: це діяльність щодо виконання завдань і функцій держави; ця діяльність професійна, публічна, політично нейтральна і така, що здійснюється за рахунок коштів державного бюджету [3, с. 95]. Ми погоджуємося із виділеними науковцем особливостями державної служби, проте вважаємо, що вказані риси не повною мірою можуть охарактеризувати особливості державної служби в Україні, а тому їх варто досліджувати більш поглиблено.

Інший науковець, В.І. Бурдяк, виділяє такі особливості державної служби: по-перше, вона являє сферу професійної діяльності. Всім своїм змістом, формами і методами діяльності держслужбовців спрямована на забезпечення повноважень державних органів. По-друге, як об'єднуюча ланка між державою і громадянським суспільством держслужба покликана захищати права, свободи, законні інтереси учасників суспільних відносин. По-третє, держслужба як суспільне явище дещо більше, ніж діяльність держслужбовців та органів управління. Це своєрідна форма відображення суспільних зв'язків і відносин, показник ступеня гуманності та наявних у суспільстві порядків. По-четверте, держслужба не просто вказує на суспільні зв'язки і відносини, а соціальну спрямованість, наближаючи конституційний ідеал правової демократичної держави до об'єктивної реальності. По-п'яте, держслужба – це ще й етична система. Формуючи правосвідомість громадян, вона, як носій певного рівня моралі, моральних цінностей, орієнтує держслужбовців та громадян на дотримання моральних норм і правил людського співжиття [4, с. 140–141]. Подібною до вищенаведеної є й думка Я.Б. Глуценко, яка зазначає, що основними моментами у термінологічному розумінні державної служби є: 1) це професійна діяльність осіб на постійній основі, які обіймають посади в державних органах та їх апараті, яким присвоюються кваліфікаційні розряди, звання, ранги, щодо практичного виконання завдань і функцій держави; 2) за цю діяльність державні службовці отримують заробітну плату за рахунок державних коштів; 3) чітко визначені вимоги до кандидатів на посади державних службовців, порядок вступу, проходження та припинення служби у державних органах, в тому числі визначені гарантії діяльності державних службовців та їхній соціальний захист, відповідальність за невиконання або неналежне виконання своїх службових обов'язків;

4) практична діяльність державних службовців супроводжується постійною системою професійної підготовки персоналу, яка включає в себе підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів [5, с. 155]. На основі аналізу наведених вище наукових позицій учених ми доходимо конструктивного висновку про те, що державна служба є специфічним видом трудової діяльності, яка характеризується певними особливостями, які і відрізняють її від інших видів трудової діяльності людини. Щодо нас, то ми вважаємо, що до основних особливостей державної служби слід віднести такі.

Державна служба – це професійна діяльність осіб, що здійснюється у державних органах та їх апараті. До осіб, які претендують на зайняття посад державної служби висувається низка вимог, тобто зайняття посад у державному органі чітко регламентоване на законодавчому рівні, де визначено порядок здійснення такого відбору, процедуру проходження конкурсу, оголошення переможця конкурсу, проходження випробування тощо. Крім того, характерною рисою державної служби є те, що особи, які претендують на зайняття посад в органах державної влади, мусять мати відповідний рівень освіти, відповідати кваліфікаційним вимогам, про що чітко передбачено у Законі України «Про державну службу» 10.12.2015 № 889-VIII [6]. Так, відповідно до визначення державної служби, що міститься в законі, державна служба – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави. А тому вимога професійності державної служби є вимогою, яка прямо закріплена та передбачена на законодавчому рівні. Професійність та професіоналізм у системі державної служби є одними з ключових чинників можливості впливу окремого державного службовця на суспільні відносини, які входять до його компетентності, можливості впливати на ефективність впровадження управлінських рішень відповідного органу. Чим вищий рівень професійної освіти державних службовців, тим швидше та ефективніше здійснюється реалізація основного завдання державного органу, отже, і прогнозований результат виконання завдання на посаді. З цього приводу слушно вважаємо думку В.С. Волика, який наголошує на тому, що від рівня професійної компетентності державних службовців, їх здатностей до постійного особистісного та професійного розвитку залежить ефективність впровадження в життя управлінських рішень та реалізації державних програм соціально-економічного розвитку країни. Компетентність державного службовця – це комплекс знань, умінь та навичок, ділових і особистісних якостей, які достатньою мірою характеризують здатності державного службовця на високому рівні виконувати свої професійні обов'язки [7, с. 206–207]. Отже, відзначимо, що характерною рисою державної служби є вимога до професійного виконання посадовими особами державного органу своїх посадових обов'язків.

Характерною особливістю державної служби є те, що державні службовці від власного імені вступають у службові відносини, але при цьому керуються в цілому від імені та за дорученням держави, представляють та захищають її інтереси. Державні службовці мають особливий правовий статус, визначене коло повноважень, а тому під час виконання своїх посадових обов'язків останні мусять бути компетентними і високоосвіченими, мати необхідний рівень знань не тільки у тій галузі, в

якій вони працюють, а й в інших галузях державного управління. Реформування системи державної служби, наближення її до європейсько-правових норм висуває все більше вимог до осіб, які виконують функції держави, а тому однією із сучасних вимог є широка обізнаність державних службовців у державних справах, їх спроможність надавати якісні адміністративні послуги у різноманітних галузях управління, оскільки суть державної служби нині зводиться саме до швидкого надання якісних адміністративних послуг особам, які звертаються на прийом до державних службовців, до органів державної влади з різноманітних питань. Як вважає В.А. Плотніченко, це пов'язано з тим, що державні службовці відіграють важливу роль у розвитку держави й українського суспільства; у забезпеченні прав і свобод людини і громадянина; у проведенні важливих реформ та прийнятті і реалізації управлінських рішень тощо. Тож особи, які претендують на зайняття посади або вже обіймають відповідну посаду, мусять мати відповідні знання, вміння, навички та особисті якості, що допоможуть їм реалізовувати державновладні повноваження та забезпечувати виконання завдань і функцій держави [8, с. 147–148]. Професіоналізм державних службовців виражається не тільки у спроможності швидко, якісно та професійно вирішувати поставлені перед органом завдання. Професіоналізм державного службовця пов'язаний з ініціативністю, високим рівнем компетентності, моральними принципами особи, спеціальними професійними вміннями, навичками, окремими моральними принципами тощо. Рівень професійної компетентності особи С.К. Могил розглядає у сукупності таких характеристик: 1) освітній рівень; 2) освітньо-кваліфікаційний рівень; 3) досвід роботи. Також автор називає й інші чинники, яким характеризується рівень професійної компетентності: а) рівень володіння спеціальними знаннями; б) вміннями; в) навичками. Крім того, науковець відзначає, що наявність відповідної освіти є однією з визначальних умов для вступу на публічну службу практично у всіх країнах Європейського Союзу. При цьому С.К. Могил зазначає, що градація відповідної освіти залежно від країни, конкретної посади, виду служби має велике значення: для зайняття одних посад досить середньої освіти, для інших – необхідною є вища освіта зі ступенем бакалавра чи магістра [9, с. 163–165]. Ми ж акцентуємо увагу на тому, що Україна намагається слідувати нормам Європейського Союзу, а тому не винятком є й вимоги щодо наявності професійної компетентності, рівня професійної освіти для осіб, які претендують на зайняття посад у системі державної служби тощо. Оновленим Законом України «Про державну службу» передбачені вимоги щодо необхідного рівня знань кандидатів на посади в органи державної влади для посад категорій А, Б, В, вимог до освіти, досвіду роботи, кваліфікаційного рівня, навиків, умінь тощо, а тому під час здійснення добору на посади в державні органи можна відібрати тих кандидатів, які здатні професійно виконувати роботу відповідно до своїх посадових обов'язків. Отже, можна з упевненістю констатувати, що саме на законодавчому рівні закріплено та проголошено основні (загальні та спеціальні) вимоги до рівня освіти та компетентності державних службовців, що є необхідним для здійснення професійного підбору осіб для державної служби та подальшого проходження державної служби.

Наступною особливістю є те, що державна служба має особливе призначення та особливі завдання, які відрізняють її від завдань у приватному секторі.

Так, основним пріоритетом державної служби виступає виконання завдань держави, здійснення соціального захисту прав та свобод людини і громадянина, забезпечення їх гарантій тощо. Державна служба виконує й інші важливі завдання, проте їх характерною рисою є те, що вони спрямовані на забезпечення економічної та політичної стабільності у державі, захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, забезпечення та охорони територіальної цілісності України в цілому, створення соціальних, економічних, інформаційних та інших умов для розвитку як держави загалом, так і кожного окремого громадянина. Державна служба має дуалістичне завдання: по-перше, вона спрямована на втілення інтересів держави, забезпечення її потреб, здійснення захисту державних інтересів, служіння державі, розв'язання завдань держави, оскільки саме державна служба реалізує її функції. По-друге, суть державної служби зводиться до надання якісних послуг особам, які з тих чи інших причин звертаються до органів державної влади, а тому завдання державної служби та кожного окремого державного службовця – забезпечити недопущення порушення прав та свобод фізичних осіб, забезпечити ефективну роботу державного органу, якісно надати послуги тощо. Отже, завдання державної служби мають зводитися до узгодженого діалогу влади та населення держави, пошуку компромісу у їхніх взаєминах, досягнення згоди між забезпеченням реалізації функцій держави та інтересами громадян, забезпеченням стабільності між державним управлінням та задоволенням потреб суспільства. Перелік завдань, які стоять перед державною службою, є досить громіздким, що ще раз підкреслює особливий характер державної служби, а тому, на нашу думку, достеменно здійснити їх вичерпний перелік є досить проблематичним та, на перший погляд, неможливим. Водночас відсутність переліку завдань, які стоять перед державною службою, на думку окремих науковців, є досить негативним явищем, а тому має бути врегульований на рівні закону. Така позиція висловлена В.Ю. Кікінчук, науковець пропонує визначити основні завдання державної служби у відповідному нормативно-правовому акті, який регулює основи державної служби в Україні та постає узагальнюючим для всіх видів зазначеної служби, – Законі України «Про державну службу». Автор підкреслює, що законодавче закріплення основних завдань державної служби сприятиме отриманню більш повного уявлення про зміст і сутність державної служби в Україні; поставатиме одним із необхідних кроків у напрямі здійснення конструктивного реформування державної служби в Україні, виведення всієї системи державної служби в Україні на якісно новий європейський рівень та набуття статусу дієвого інституту взаємодії держави та суспільства [10, с. 284]. Нині у статті 1 Закону України «Про державну службу» [6] здійснено закріплення певних завдань, які постають перед державною службою, проте такі завдання розглядаються у взаємозв'язку із функціями, які вона виконує, а тому зазначене питання потребує більш детального обґрунтування.

Важливою особливістю є те, що державна служба є ланкою взаємодії суспільства і держави, а її мета полягає в упорядкуванні суспільних відносин, які виникають під час такої взаємодії. Характеризуючи державну службу, В.Б. Авер'янов також наголошує на її суспільному значенні та зазначає, що як державний соціальний інститут вона має сформувати суспільно-політичні та державно-правові

передумови зв'язку держслужби з життям народу, тобто вона має розкрити свою соціальну природу. І другий напрям у визначенні мети державної служби – вона має створити об'єктивну систему виявлення та добору людей для роботи в держапараті [11, с. 175]. Подібна думка висловлена й іншим науковцем. Зокрема, В.А. Козбаненко доводить, що в соціальному плані інститут державної служби являє собою орган взаємодії суспільства і держави, держапарату та громадських структур, держслужбовця й громадянина. У цьому сенсі система держслужби забезпечує виконання функцій регулятора поведінки людей у різних соціальних відносинах, породжуваних потребами, інтересами, нахилами та звичками. Саме на державну службу покладається вирішення завдань щодо забезпечення соціальних гарантій та прав громадян, визначених законодавством [12, с. 629–630]. Таким чином, можна констатувати, що характерною особливістю державної служби є її зв'язок із народом, громадянами, приватними структурами, різноманітними соціальними інститутами, які існують у державі. Метою такого взаємозв'язку є налагодження соціального консенсусу між людьми та державою.

Наступною особливістю державної служби є те, що регулювання державної служби регламентується Конституцією України, законами України «Про державну службу», «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII, відповідними положеннями, іншими нормативно-правовими актами, постановами Верховної Ради України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, актами Національного агентства з питань державної служби України, іншими підзаконними актами. Так, наприклад, підзаконними актами врегульовано порядок проведення конкурсів на зайняття посад державної служби, присвоєння рангів державному службовцю, порядок стажування молоді в окремих органах державної влади, порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності тощо. Таким чином, характерною особливістю державної служби є значна кількість законів та нормативно-правових актів, на основі яких здійснюється її регулювання.

Особливість державної служби виражається і в особливому порядку призначення на посаду державних службовців, просуванням по службі. Так, наприклад, для державних службовців передбачено проходження конкурсу на зайняття посад у державній службі, стажування на відповідній посаді, особливий порядок подальшого просування на державній службі, присвоєння рангів державним службовцям. Нормативно-правове регулювання призначення на державну службу здійснюється у відповідності до Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. № 246 [13], у якому й передбачено процедуру проведення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби, метою якого є добір осіб, здатних професійно виконувати посадові обов'язки. Важливим аспектом, який відрізняє проведення добору кандидатів на посади в органи державної влади, є проведення спеціальної процедури здійснення добору, недотримання якої може стати наслідком порушення процедури добору, а отже й недійсності призначення на посаду.

Державна служба в Україні також характеризується особливим порядком надання відпусток та їх тривалості. Так, відповідно до чинного законодавства державні службовці мають право на щорічну основну відпустку більшої тривалості,

ніж інші працівники, зайняті не у державному секторі, – 30 календарних днів. Також законодавством передбачено, що в окремих випадках державного службовця може бути відкликано із щорічної відпустки. Порядок такого відкликання також чітко регламентовано на підзаконну рівні.

Висновок. До інших особливостей державної служби ми відносимо особливості оплати праці державних службовців, що здійснюється за рахунок державних коштів. На законодавчому рівні чітко передбачено структуру заробітної плати державного службовця, порядок її виплати. Для державної служби встановлюється особливий порядок проходження оцінювання професійної діяльності державного службовця, наявність виключних підстав для припинення державної служби чи звільнення державного службовця, особливості щодо заборони на зайняття іншою оплачуваною діяльністю, крім тієї, яка прямо дозволена законом, обмеження, пов'язані з припиненням державної служби тощо. Крім того, вважаємо, що під час дослідження особливостей державної служби варто окрему увагу приділити чисельності державних службовців, які становлять значну кількість працюючих у нашій державі. Жодна приватна структура не має такого штату працівників, як у системі державної служби, а тому у системі державних органів функціонують спеціальні підрозділи, які займаються виключно кадровими питаннями та управлінням персоналом.

Таким чином, державна служба в Україні характеризується виключно притаманними їй особливостями та рисами, які й відрізняють її від інших видів трудової діяльності людини та є унікальним соціальним інститутом у державі, спрямованим на реалізацію напрямів державної влади та здійсненням захисту своїх громадян.

Література

1. Райт Г. Державне управління / Пер. з англ. Київ : Основи, 1994, 191 с.
2. Костюк В.Л. Інституційні новації державної служби через призму новітнього законодавства: науково-теоретичний аспект. *Наукові записки НаУКМА*. 2016. Том 181. *Юридичні науки*. С. 26–31.
3. Бритько А.М. Державна служба як об'єкт управління: поняття, соціальна та правова природа, завдання і функції. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. Вип. 1. С. 91–103.
4. Бурдяк В.І. Державна служба як особливий різновид суспільно-корисної праці. *Публічне управління: теорія та практика*. Харків. 2011. № 1 (5). С. 140–147.
5. Глущенко Я.Б. Державна служба, її види та шляхи подальшого удосконалення. *Форум права*. 2011. № 3. С. 152–155.
6. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. С. 60. Стаття 43.
7. Волик В.С. Основні вимоги до професійної компетентності державних службовців. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2012. Вип. 3 (14). С. 205–214.
8. Плотніченко В.А. Поняття та характеристика права на державну службу. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 64. С. 145–153.
9. Могил С.К. Професійна компетентність державного службовця: сутність, правове регулювання, вимоги. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2014. № 11. Том. 1. С. 162–165.
10. Кікінчук В.Ю. Щодо визначення поняття державної служби. *Форум права*. 2012. № 3. С. 282–286.
11. Державне управління: теорія і практика / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. Київ : Юрінком Інтер. 1998. С. 175.
12. Государственное управление: основы теории и организации : учебник / под ред. В.А. Козбаненко. Москва : Статут. 2000. 912 с.
13. Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. № 246. *Офіційний вісник України*. 2016. № 28. С. 179. Стаття 1116.

Анотація

Любимов О. К. До питання щодо особливостей державної служби в Україні. – Стаття.

У статті здійснено розгляд наукових підходів до визначення особливостей державної служби з різних точок зору, охарактеризовано головні особливості інституту державної служби в умовах сьогодення, які відрізняють її від інших видів трудової діяльності людини та вже виділені науковцями. На основі проаналізованих позицій визначено власні особливості державної служби, а саме: 1) є професійною діяльністю осіб, що здійснюється у державних органах та їх апараті; 2) державні службовці від власного імені вступають у службові відносини, але при цьому керуються від імені та за дорученням держави, представляють та захищають її інтереси; 3) державна служба має особливе призначення та особливі завдання, які відрізняють її від завдань у приватному секторі; 4) державна служба є ланкою взаємодії суспільства і держави; 5) особливістю державної служби є значна кількість законів та нормативно-правових актів, на основі яких здійснюється її регулювання; 6) державна служба характеризується особливим порядком призначення на посади державних службовців, наданням та тривалістю відпустки, оплатою праці державних службовців, що здійснюється за рахунок державних коштів тощо.

Ключові слова: державна служба, державний службовець, особливість, трудова діяльність.

Аннотация

Любимов А. К. К вопросу об особенностях государственной службы в Украине. – Статья.

В статье рассмотрены научные подходы к определению особенностей государственной службы с разных точек зрения, охарактеризованы главные особенности института государственной службы, которые отличают её от других видов трудовой деятельности человека и уже были выделены учёными. На основе проанализированных позиций определены собственные особенности государственной службы, а именно: 1) является профессиональной деятельностью лиц, которая осуществляется в государственных органах и их аппарате; 2) государственные служащие от собственного имени вступают в служебные отношения, но при этом руководствуются от имени и по поручению государства, представляют и защищают его интересы; 3) государственная служба имеет особое назначение и особые задачи, которые отличают её от задач в частном секторе; 4) государственная служба является звеном взаимодействия общества и государства; 5) особенностью государственной службы является значительное количество законов и нормативно-правовых актов, на основе которых осуществляется её регулирование; 6) государственная служба характеризуется особым порядком назначения на должности государственных служащих, предоставлением и продолжительностью отпуска, оплатой труда государственных служащих, которая осуществляется за счет государственных средств и тому подобное.

Ключевые слова: государственная служба, государственный служащий, особенность, трудовая деятельность.

Summary

Liubymov O. K. On the issue of the peculiarities of civil service in Ukraine. – Article.

The article deals with the consideration of scientific approaches to the definition of the features of the civil service from different points of view, describes the main features of the civil service institute in the current conditions that distinguish it from other types of human labor activities and have already been identified by scientists. On the basis of the analyzed positions, the peculiarities of the civil service are determined, which are attributed to the scientist: 1) professional activity of persons carried out in state bodies and their apparatus; 2) civil servants enter into official relations on their own behalf, but are guided by their behalf and on behalf of the state, represent and protect their interests; 3) the public service has a special purpose and special tasks that distinguish it from tasks in the private sector; 4) public service is a link between the interaction of society and the state; 5) the feature of the civil service is a large number of laws and regulations, on the basis of which its regulation is carried out; 6) the public service is characterized by a special procedure for the appointment of civil servants, the provision and duration of leave, and the remuneration of civil servants, carried out at the expense of public funds.

Key words: civil service, civil servant, specialty, labor activity.